

якостей, як гнучкість і спритність. Основною вимогою до таких вправ є їх простота, тобто можливість їх виконання середньостатистичними дітьми, різноплановість цих вправ, а також доступність спортивного інвентарю, необхідного для їх виконання. До таких вправ, безперечно, відносяться вправи з м'ячем, які є складовою частиною художньої гімнастики, а саме розділу роботи з предметом.

Таким чином, доступні динамічні і емоційні вправи художньої гімнастики сприяють вихованню у дівчаток молодшого шкільного віку граційності, пластичності, почуття ритму і координації рухів, які в сукупності визначають їх культуру рухів.

На нашу думку сприймати, розуміти прекрасне, а також здатність розвивати та творити прекрасне самостійно, чітко та «координаційно» правильно, при мінімальних розумових та силових затратах – суть процесу формування культури рухів дітей молодшого шкільного віку.

Висновки. Отже, систематичність проведення організованих занять з художньої гімнастики з дітьми в значній мірі компенсують їх недостатню рухову активність, а також попереджують розумову перевтому, підвищують працездатність дітей, здійснюють комплексний оздоровчий ефект.

Використання засобів художньої гімнастики забезпечує формування культури рухів в дівчат молодшого шкільного віку. *Культура рухів дітей молодшого шкільного віку – це інтегративна якість особистості, яка виражається здатністю керувати гармонійними естетично-доцільними рухами, що проявляються у їх виразності, пластичності, ритмічності, граційності та залежать від психофізіологічних особливостей даного вікового періоду.*

Перспектива подальших досліджень передбачає створення методики формування культури рухів дівчат молодшого шкільного віку за допомогою засобів художньої гімнастики.

Література

1. Белікова Н. О. Термінологія напряму підготовки «Здоров'я людини»: [навчальний посібник] / Н. О. Белікова, Л. П. Сущенко. – К.: ТОВ «Козарі», 2009. – 182 с.
2. Pochtar A. N. Formation of bases health in girls of primary school during extracurricular classes in rhythmic gymnastics: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk : spets. 13.00.02 «Teoriya ta metodyka navchannya (fizychna kul'tura, osnovy zdorov'ya) / O. M. Pochtar. – Kyiv, 2010.
3. Ryabova L. N. Formation of coordination abilities in girls with disabilities in class: avtoref. dis. na Soiskaniya uchenoy stepeni kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 - teoriya i metodyka fizicheskogo vospitaniya, sportivnoy trenirovki, ozdorovitel'noy i adaptivnoy fizicheskoy kul'tury / L. N. Ryabova. - Tyumen', 2010.
4. Ryabchenko A. V., Kravchuk T. N. Use of rhythmic gymnastics in physical education high school student / O. V. Ryabchenko, T. M. Kravchuk // Teoriya ta metodyka fizychnoho vykhovannya. – 2011. – № 7 (81). – S. 3.
5. Чупрун Н. Ф. Спрямованість педагогічного впливу при формуванні основних компонентів координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку в процесі занять хореографією / Н. Ф. Чупрун. // Науковий вісник Донбасу. - 2013. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_1_40
6. Shevchenko A. V. The physical development of students special school by means of rhythmic gymnastics: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk : spets. 13.00.03 «Korektsiyna pedahohika» / O. V. Shevchenko. – Kyiv, 2001.

УДК 378.147:796.011.3

Ніконець А.В., Михайловський О.Б.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Анотація. У статті характеризується практична складова підготовки майбутніх вчителів фізичної культури; виокремлюються її засадничі принципи (зворотного зв'язку теоретичного навчання та практики, послідовності, наступності, динамічності, поліфункціональності, співробітництва); висвітлюються мета та завдання педагогічної практики; наголошується на її важливості у формуванні професійних умінь майбутніх фахівців (проектувальних, дидактичних, аналітичних, комунікативних, організаційних).

Ключові слова: професійна компетентність, професійні уміння, педагогічна практика, майбутні вчителі фізичної культури.

Аннотация. Формирование профессиональной компетентности будущего учителя физической культуры во время педагогической практики. В статье характеризуется практическая составляющая подготовки будущих учителей физической культуры; выделяются ее основные принципы (обратной связи теоретического обучения и практики, последовательности, преемственности, динамичности, полифункциональности, сотрудничества); освещаются цель и задачи педагогической практики; отмечается ее важное значение в формировании профессиональных умений будущих специалистов (проектных, дидактических, аналитических, коммуникативных, организационных).

Ключевые слова: профессиональная компетентность, профессиональные умения, педагогическая практика, будущие учителя физической культуры.

Annotation. Aquisition of professional competence by intended Physical Education teachers during teaching

practice. A.Nikonets, O.Myhaylovskyy. *Teacher-training practice is an integral part of professional training, designed as a combination of students' theoretical training and their practical activities. Besides, it promotes the professional competence of intended Physical Education teachers.*

The article defines the practical constituent element of intended Physical Education teacher training; distinguishes its basic principles (feedback of theoretical training and practice, consistency, continuity, dynamics, multi-functionality and cooperation); highlights the goals and objectives of teacher-training practice; emphasizes its importance in shaping the professional skills of intended professionals (projecting, didactic, analytical, communicatory, organizational).

It has been established, that teacher-training practice within professional training in universities has a great potential for personal and professional development of intended PE teachers. It provides a combination of their theoretical and practical training. It is found, that during teacher-training practice students intensify the process of self-tuition and self-education, level up professional readiness; synthesize pedagogic knowledge and practical activities. Students-trainees' activity during practice is analogous to professional activity of PE teachers. It is comparable with its content and structure and is organized in real-life environment of basic educational institutions. It is characterized by a variety of relationships with students, making it one of the most difficult forms of professional training.

Keywords: professional competence, professional skills, teacher-training practice, intended Physical Education teachers.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Національними програмами "Освіта" (Україна XXI), "Діти України", Національною доктриною розвитку освіти та програмою "Здоров'я нації" найважливішими стратегічними завданнями визначено всебічний розвиток дітей, становлення їх духовного, психічного та фізичного здоров'я, формування у них відповідального ставлення до здоров'я як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності. Ці завдання знайшли відображення у Конституції України, законах України "Про освіту", Концепції національної безпеки України тощо. Отже, перед усім педагогічним загалом поставлено стратегічну мету: пошук шляхів удосконалення процесу збереження, зміцнення здоров'я юного покоління та формування у нього фізичної культури.

Формування фізичної культури як складової частини загальної культури суспільства спрямованої на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування особистості, неможливе без підготовки висококваліфікованих фахівців з фізичної культури та спорту, які мають глибоку базову фахову підготовку; досконало володіють знаннями із медицини, гігієни, психології, педагогіки, фізичної культури, валеології, фізіології тощо; компетентні у застосуванні нових методичних напрацювань задля реалізації завдань фізичного виховання дітей та молоді. Усе це потребує переосмислення мети, змісту, функцій і завдань професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України відповідно до вимог особистісно орієнтованої парадигми освіти, необхідності забезпечення високої конкурентоспроможності фахівця з фізичного виховання.

Тобто, сьогодні важливо, щоб у вищих навчальних закладах забезпечувалося не тільки озброєння майбутніх фахівців фізичного виховання спеціальними знаннями, уміннями і навичками, а й відбувався розвиток професійно значущих якостей особистості майбутнього фахівця, її інтелектуального потенціалу, можливостей, інтересів, нахилів, мотивів і ціннісних настанов. Ураховуючи вищевикладене, можемо стверджувати про необхідність підвищення ролі педагогічної практики як невід'ємної складової професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту ґрунтовно досліджувалися у працях вітчизняних дослідників. Особливе місце належить роботам учених, у яких аналізувалася професійна підготовка майбутніх фахівців у контексті особистісно орієнтованої освіти (Г. Балл, І. Бех, О. Вацеба [2], Е. Вільчковський, М. Герцик [2], Н. Денисенко, О. Корносенко, В. Мартиненко [4], С. Подмазін, В. Рибалка, Б. Шиян [7] та ін.).

Так, на думку науковця Б. Шияна, для того, щоб учитель фізичної культури став майстром у розв'язанні педагогічних завдань, йому необхідно цілеспрямовано розвивати загальнопедагогічні й спеціальні уміння, бо, як відомо, педагогічна діяльність реалізується сукупністю різноманітних дій у певних ситуаціях, які підпорядковані навчально-виховним цілям і спрямовані на розв'язання конкретних педагогічних завдань [7, с. 374].

Натомість С. Волкова вважає, що процес професійного становлення особистості слід сприймати не лише як організаційно-педагогічну діяльність, а й як володіння необхідною сумою знань, умінь і навичок практичної роботи. Науковець переконливо доводить, що успішність професійної діяльності майбутнього вчителя визначається високим рівнем розвитку здібностей, які потребують теоретичних знань і практичних навичок. Кожна з цих здібностей конкретна й оцінюється тільки в професійній діяльності вчителя [1, с. 1].

Дослідник А. Смотрицький переконаний, що професіоналізм вчителя у педагогічній діяльності виражається у вмінні бачити й формулювати педагогічні завдання на основі педагогічних ситуацій і знаходити оптимальні способи їх розв'язання [6, с. 105].

Отже, науковці однакові у тому, що успішність професійної діяльності педагога визначається високим рівнем розвитку здібностей, якостей особистості, які потребують теоретичних знань і практичних навичок у професійній підготовці майбутніх вчителів фізичної культури. Лише сукупність означених чинників забезпечує цілісність, безперервність та якість підготовки і є дієвими засобами підвищення ефективності професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури у ВНЗ.

Актуальність проблеми, відсутність її цілісного дослідження у сучасній науці та потреби практики зумовили вибір нами теми статті, **метою** якої є висвітлення професійно-практичної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Складовою професійної підготовки, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки студентів з їх практичною діяльністю та сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури є педагогічна практика.

Вона – важливий компонент професійного становлення майбутнього фахівця фізичної культури, що передбачає формування його професійної компетентності через оволодіння різними видами діяльності та спонукаючи до професійного самовдосконалення, самопізнання в різних професійних ролях у реальних умовах базових установ, в яких проходять практики.

Її важливість зумовлюється тим, що лише в процесі практичної діяльності у студентів формуються необхідні педагогічні вміння, з'являється інтерес до професії вчителя, розвивається потреба у педагогічному вдосконаленні, створюються умови для широкого досвіду, творчого й дослідницького підходу до педагогічної діяльності [1, с. 1].

Зasadничими принципами, на яких базується практична підготовка майбутніх вчителів фізичної культури, дослідниками визначено:

- принцип зворотного зв'язку теоретичного навчання та практики;
- принцип послідовності, що передбачає поетапне засвоєння всього комплексу професійних вмінь і навичок, по чергове оволодіння всіма професійними функціями фахівця;
- принцип наступності, що забезпечує змістовий зв'язок усіх видів практики;
- принцип динамічності, що передбачає поступове ускладнення завдань різних видів діяльності, в які включається студент, розширення їх спектру, збільшення обсягу та ускладнення змісту діяльності;
- принцип поліфункціональності, під яким розуміють одночасне виконання у ході практики різних професійних функцій і оволодіння в різних видах практики різними професійними ролями;
- принцип співробітництва, що включає створення під час практики таких умов, при яких відносини між студентом і керівником базуються на професійній довірі й партнерстві, в яких студент усвідомлює себе самостійним суб'єктом професійної діяльності [5, с. 7].

Відповідно до навчальних планів підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти напряму “Фізичне виховання” факультету фізичного виховання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, передбачено такі види практик: ознайомлювальна, педагогічна практика у загальноосвітній школі, педагогічна практика у молодшій школі та практика за профілем педагогічної роботи.

Зазначимо, що особливості підходів до організації педагогічної практики майбутніх учителів фізичної культури зумовлені низкою специфічних ознак цього виду діяльності. Це зокрема, широкий спектр закладів, у яких може проходити практику студент, що належать до різних рівнів і типів, оскільки, на відміну від інших педагогічних спеціальностей, вчитель фізичної культури повинен бути готовим до роботи з усіма віковими категоріями дітей. Отже, об'єктами практики є ВНЗ, навчальні заклади (I – II ст.), середні школи (ЗОШ), ліцеї, гімназії, дошкільні навчальні заклади (ДНЗ), ДЮСШ, центри здоров'я, фізкультурно-оздоровчі центри та комплекси, клуби туристів.

Узагальненою метою проходження усіх видів практик є оволодіння майбутніми фахівцями фізичного виховання сучасними методами, формами професійної діяльності; формування у них професійних умінь і навичок, необхідних для самостійного розв'язання педагогічних завдань в умовах реального навчально-виховного процесу; виховання потреби систематичного професійного самовдосконалення.

Важливими завданнями практики є ознайомлення студентів із матеріально-технічними умовами її баз (наявністю спортивного залу, басейну, спортивного майданчику, спортивного обладнання та інвентарю); із системою навчально-виховної роботи у базових закладах (документами щодо планування і обліку роботи з фізичної культури, планами виховної роботи вчителів, особовими справами, медичними картками, щоденниками учнів прикріпленого класу); встановлення та поглиблення зв'язку теоретичних знань студентів з реальним педагогічним процесом, формування умінь використовувати знання у процесі розв'язання конкретних навчально-виховних та оздоровчо-профілактичних завдань (проведення педагогічних спостережень на уроках фізичної культури та інших формах занять; аналіз методики і техніки проведення цих форм занять); вироблення професійних умінь, необхідних майбутнім фахівцям фізичного виховання; формування у них психологічної готовності до майбутньої професійної діяльності, розвиток необхідних професійних та особистісних якостей, прагнення до професійного самовдосконалення; сприяння зростанню творчого потенціалу студентів під час проведення науково-педагогічних досліджень, вивчення кращого досвіду роботи вчителів фізичної культури.

Сучасні наковці обґрунтовано доводять, що у процесі проходження різних видів педагогічної практики у студентів формуються такі уміння:

- проєктувальні, оволодіння якими забезпечить здатність самостійно проєктувати фізкультурну і спортивну роботу, вибирати відповідні педагогічні технології, доцільні й результативні в організації фізичного виховання дітей та молоді;
- дидактичні, які забезпечують успішність трансляції соціальних завдань у процесі педагогічної діяльності та підготовки вчителя фізичної культури;
- аналітичні, необхідні як для аналізу і оцінки процесів, явищ та результатів професійної діяльності, так і для самоаналізу, розвитку власних творчих здібностей;
- комунікативні, які допомагають реалізувати управлінські рішення у практичній діяльності;
- організаційні, що допомагають успішно реалізувати освітню і практико-орієнтовану діяльність дітей в різних соціокультурних умовах; діагностичні, які уможливають діагностування проявів девіантної поведінки дітей та молоді [5, с. 4 – 5].

Програма практики передбачає проведення уроків фізичної культури та позакласних форм фізичного виховання з учнями різного віку і статі. У процесі проведення різноманітних форм фізичного виховання у базових установах студенти

оволодівають засобами, уміннями та особливостями педагогічної техніки, а саме, культурою мовлення, культурою педагогічного спілкування, психічною саморегуляцією та ін.

При плануванні навчально-виховного процесу студент орієнтується на плани роботи базових закладів освіти. Водночас, кожний практикант зобов'язаний забезпечити виховний характер навчання у процесі занять фізичними вправами, поєднувати проведення фізкультурно-оздоровчих, спортивно-масових заходів із розв'язанням завдань морального, естетичного та трудового виховання, проявити особисту ініціативу і творчість.

Під час проходження практики педагогічна діяльність студентів удосконалюється за допомогою змістовного фактичного матеріалу, результативне освоєння якого можливо лише за умови безпосередніх вражень і спостережень. Практика допомагає реально сформувати в умовах природного педагогічного процесу методичну рефлексію, коли предметом роздумів учителя стають засоби і методи власної педагогічної діяльності, процеси вироблення і прийняття педагогічних рішень. Аналіз власної діяльності допомагає майбутньому фахівцеві усвідомити труднощі, що виникають у роботі, і знайти оптимальні шляхи їх подолання.

Організація педагогічної практики базується на виконанні її завдань, також забезпечує реалізацію індивідуального підходу до кожного студента як до унікальної особистості, дбайливо і обережно, цілеспрямовано і послідовно розкриваючи у ньому сильні особистісні і професійні сторони та допомагаючи виявити й подолати слабкі. Забезпечення особистісно орієнтованого, комплексного, безперервного і творчого характеру підготовки кожного студента з різним рівнем сформованості професійних умінь і навичок, безперечно, впливає на підвищення якості його професійної підготовки. Тому провідною ідеєю педагогічної практики є розвиток індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів фізичної культури, становлення індивідуального стилю їхньої педагогічної діяльності [5, с. 64].

Під час практики також повною мірою реалізується комплексний характер практики, що передбачає здійснення міжпредметних зв'язків між фізіологією, психологією, педагогікою та методикою фізичного виховання, взаємозв'язок теоретичної підготовки і практичної роботи, поєднання різних видів діяльності студентів у базових закладах щодо опанування системи професійних ролей.

Висновки. Отже, педагогічна практика у межах професійної підготовки у ВНЗ має великий потенціал для особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури. Саме вона забезпечує поєднання їхньої теоретичної і практичної підготовки. Під час проходження практики студенти інтенсифікують процес самоосвіти і самовиховання, підвищують рівень професійної готовності; синтезують педагогічне знання з практичною діяльністю. Діяльність студентів-практикантів у період практики є аналогом професійної діяльності вчителя фізичної культури, адекватна її змісту і структурі й організовується в реальних умовах базових закладів освіти. Вона характеризується розмаїттям взаємостосунків з учнями, що робить її однією з найбільш складних форм професійної підготовки. **Перспективи подальших наукових розвідок** убачаємо в обґрунтуванні психолого-педагогічних умов встановлення партнерських стосунків між майбутніми вчителями фізичної культури і учнями під час педагогічної практики.

Література

1. Волкова С. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури [Електронний ресурс] / С. Волкова. – Режим доступу : www.rusnauka.com/.../27099.doc.htm
2. Герцик М. Вступ до спеціальностей галузі "Фізичне виховання та спорт" : навч. посіб. / М. Герцик, О. Вацеба. – Львів : Українські технології, 2002. – 232 с.
3. Мартиненко В.В. Безперервна підготовка фахівців фізичного виховання і спорту / В.В. Мартиненко // Наукові праці. – Випуск 99. – Т. 112. – С. 111 – 115.
4. Prereddy' plomna ta magisters`ka pedagogichna prakty`ka studentiv fakul`tetiv fizy`chnogo vy`hovannya ta sportu : navch.-metod. posib. / Yu. Yachnyuk, O. Vorobjov, I. Yachnyuk, S. Medy`ns`ky`j. – Chernivci : Ruta, 2006. – 144 s.
5. Smotry`czky`j. A. Soderzhany`e obrazovany`ya v sy`steme povysheny`ya kvaly`fy`kacy`y` fy`zkul`turnykh kadrov / A. Smotry`czky`j // Teoriya i metody`ka fizy`chnogo vy`hovannya i sportu : nauk.-metod. zhurnal / golov. red. Yu. Shkrebtiy. – 2008. – # 4. – S. 100 – 105.
6. Shy`yan B. Pidgotovka vchy`telya fizy`chnoyi kul`tury` tret`ogo ty`syacholittya / B. Shy`yan // Konceptiya rozvy`tku galuzi fizy`chnogo vy`hovannya i sportu v Ukraini : zb. nauk. pracz`. – Rivne : Pry`nt Xauz, 2001. – Vy`p. 2. – S. 371 – 374.

УДК: 796.011.1:613

Омельченко Т. Г.

Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Анотація. Досліджено чинники формування здорового способу життя молоді в Україні: низький матеріальний рівень, малорухливий спосіб та стресовий характер життя, нерациональне харчування, шкідливі звички, забруднення навколишнього середовища. Проаналізовано тенденції формування здорового способу життя молоді у світі, визначено раціональні підходи формування здорового способу життя молоді в Україні.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, культура здоров'я, молодь.

Анотація. Омельченко Т.Г. *Современные подходы к формированию здорового образа жизни молодежи в Украине и мире.*